

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาด้านการจัดทำบัญชีและการควบคุมภายในของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในอำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นคณะกรรมการที่ทำหน้าที่จัดทำบัญชีและมีส่วนเกี่ยวข้องกับการควบคุมภายในของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในอำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 103 กองทุน โดยทำการสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.2 อภิปรายผล

5.2.1 การจัดทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

5.2.2 การควบคุมภายในของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

5.3 ข้อค้นพบ

5.4 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 58.25 ส่วนเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 41.75 โดยส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า มีอาชีพเกษตรกร มีประสบการณ์ในการเป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเป็นระยะเวลา 1-2 ปี โดยส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นเหรัญญิกของกองทุน

2. การจัดทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ด้านความสามารถในการจัดทำบัญชี พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับค่าเฉลี่ยความสามารถในการจัดทำบัญชีอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.13 โดยระดับความสามารถในการจัดทำบัญชีที่มากที่สุด คือ ความสามารถในการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ส่วนความสามารถในการจัดทำบัญชีในระดับมาก คือ ความสามารถในการตรวจสอบยอดเงินฝากธนาคารกับสมุดเงินฝากธนาคาร ความสามารถในการจัดทำบัญชีในระดับปานกลาง คือ ความสามารถในการจัดทำทะเบียนคุมลูกหนี้/เจ้าหนี้เงินกู้ยืม ความสามารถในการคำนวณการจัดสรรกำไรขาดทุนประจำปี และความสามารถในการจัดทำงบกำไรขาดทุน และความสามารถใน

การจัดทำบัญชีในระดับน้อย คือ ความสามารถในการจัดทำงบดุล และความสามารถในการจัดทำงบทดลอง

ด้านความสามารถในการจัดทำบัญชี จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิกการศึกษา อาชีพ ประสบการณ์ และตำแหน่ง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับค่าเฉลี่ยความสามารถในการจัดทำบัญชีมากที่สุด ได้แก่ ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเพศหญิง ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิกการศึกษาในระดับปริญญาตรี ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ในการเป็นคณะกรรมการ 5-6 ปี และผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งเลขานุการ โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความสามารถในการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย มากที่สุด

ด้านความเข้าใจในการจัดทำบัญชี พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับค่าเฉลี่ยความเข้าใจในการจัดทำบัญชีอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53 โดยระดับความเข้าใจในการจัดทำบัญชีที่มากที่สุด คือ การจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีในระดับมาก คือ การจัดทำทะเบียนคุมลูกหนี้/เงินฝากสัจจะ/ค่าหุ้นรายตัว การจัดทำทะเบียนคุมค่าของตู้ การจัดทำบัญชีกำไรสะสมและการจัดสรรกำไรประจำปี การจัดทำบัญชีรายได้-รายจ่ายประจำปี และการจัดทำทะเบียนคุมทรัพย์สิน ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีในระดับปานกลาง คือ การจัดทำสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป การจัดทำสมุดรายวันทั่วไป และการจัดทำงบกำไรขาดทุน ส่วนความเข้าใจในการจัดทำบัญชีในระดับน้อย คือ การจัดทำงบดุล และการจัดทำงบทดลอง

ด้านความเข้าใจในการจัดทำบัญชี จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิกการศึกษา อาชีพ ประสบการณ์ และตำแหน่ง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับค่าเฉลี่ยความเข้าใจในการจัดทำบัญชีมากที่สุด ได้แก่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเพศหญิง ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ 41-50 ปี ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิกการศึกษาในระดับปริญญาตรี ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพรับราชการ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ในการเป็นคณะกรรมการ 7 ปีขึ้นไป และผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งเลขานุการ โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความเข้าใจในการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายมากที่สุด

ด้านปริมาณเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล/จัดทำบัญชี พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับค่าเฉลี่ยความเพียงพอของเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล/จัดทำบัญชีอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.48 โดยระดับความเพียงพอของเครื่องมือในระดับปานกลาง คือ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการจัดทำบัญชี และเอกสารแบบฟอร์มที่เกี่ยวกับการจัดทำบัญชี และระดับความเพียงพอของเครื่องมือในระดับน้อย คือ เครื่องมือในการจัดทำบัญชี เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องพิมพ์ดีด

ด้านปริมาณเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล/จัดทำบัญชี จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิ การศึกษา อาชีพ ประสบการณ์ และตำแหน่ง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับค่าเฉลี่ยความเพียงพอของเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล/จัดทำบัญชีมากที่สุด ได้แก่ ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเพศหญิง ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพรับราชการ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ในการเป็นคณะกรรมการ 7 ปีขึ้นไป และผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งเหรียญ โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นว่าวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการจัดทำบัญชีมีปริมาณมากที่สุด

ด้านการอบรมพัฒนาความรู้ด้านบัญชี พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับค่าเฉลี่ยด้านการอบรมพัฒนาความรู้ด้านบัญชีอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.91 โดยระดับการพัฒนาความรู้ในระดับมาก คือ ต้องการเข้าร่วมอบรมด้านการจัดทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้าน และระดับการพัฒนาความรู้ในระดับน้อย คือ การได้รับการฝึกอบรมความรู้ด้านการจัดทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้าน และการมีความรู้และประสบการณ์ในการจัดทำบัญชีมาก่อน

ด้านการอบรมพัฒนาความรู้ด้านบัญชี จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ ประสบการณ์ และตำแหน่ง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับค่าเฉลี่ยด้านการอบรมพัฒนาความรู้ด้านบัญชีมากที่สุด ได้แก่ ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเพศหญิง ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพรับราชการ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ในการเป็นคณะกรรมการ 7 ปีขึ้นไป และผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งเหรียญ โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการเข้าร่วมอบรมด้านการจัดทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านมากที่สุด

3. การควบคุมภายในของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากแบบสอบถามด้านการควบคุมภายในของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พบว่า

ด้านสภาพแวดล้อมของการควบคุมให้ความสำคัญมากที่สุดคือ การมอบอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบภายในกองทุนได้ระบุไว้เป็นลายลักษณ์อักษร รองลงมา คือ การพิจารณาประสบการณ์ คุณวุฒิ ความรู้ และความซื่อสัตย์ เพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณาบรรจุแต่งตั้งคณะกรรมการ และกองทุนมีการป้องกันมิให้คณะกรรมการหรือสมาชิกปฏิบัติตนในลักษณะที่มีความขัดแย้งด้านประโยชน์ส่วนตนกับกิจการของกองทุน

ด้านสภาพแวดล้อมของการควบคุม จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ ประสบการณ์ และตำแหน่ง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ให้ความสำคัญด้านสภาพแวดล้อมของการควบคุมมากที่สุด ได้แก่ ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเพศหญิง ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ 41-50 ปี ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพอื่นๆ ผู้ตอบ

แบบสอบถามที่มีประสบการณ์ในการเป็นคณะกรรมการ 7 ปีขึ้นไป และผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งรองประธานกรรมการ

ด้านการประเมินความเสี่ยงให้ความสำคัญมากที่สุด คือ หากมาตรการในการติดตามหนี้จากการให้กู้ยืมเงินไม่มีประสิทธิภาพจะส่งผลกระทบต่อกองทุน รองลงมา คือ หากคณะกรรมการขาดการวางแผนในการปฏิบัติงานจะส่งผลกระทบต่อกองทุน และ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และกฎหมาย มีความสำคัญกับกองทุน

ด้านการประเมินความเสี่ยง จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ ประสบการณ์ และตำแหน่ง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ให้ความสำคัญด้านการประเมินความเสี่ยงมากที่สุด ได้แก่ ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเพศหญิง ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ 41-50 ปี ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพอื่นๆ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ในการเป็นคณะกรรมการ 7 ปีขึ้นไป และผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งรองประธานกรรมการ

ด้านกิจกรรมการควบคุมให้ความสำคัญมากที่สุด คือ การกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการแต่ละระดับ ivo อย่างชัดเจนและเป็นลายลักษณ์อักษร รองลงมา คือ การให้คณะกรรมการเข้าร่วมอบรมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาพัฒนาการดำเนินงานของกองทุน และมีมาตรการในการป้องกันและดูแลรักษาทรัพย์สินของกองทุนอย่างรัดกุมและพอเพียง

ด้านกิจกรรมการควบคุม จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ ประสบการณ์ และตำแหน่ง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ให้ความสำคัญด้านกิจกรรมการควบคุมมากที่สุด ได้แก่ ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเพศหญิง ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิการศึกษาในระดับอนุปริญญา ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพอื่นๆ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ในการเป็นคณะกรรมการ 7 ปีขึ้นไป และผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งกรรมการ

ด้านสารสนเทศและการสื่อสารให้ความสำคัญมากที่สุด คือ การติดต่อสื่อสารกับหน่วยงานที่กำกับดูแลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ รองลงมา คือ การรายงานข้อมูลที่เป็นให้คณะกรรมการและสมาชิกภายในกองทุนทราบอย่างทั่วถึง และระบบการจัดเก็บเอกสารประกอบการจ่ายเงินและการบัญชีครบถ้วน เป็นระเบียบและเป็นหมวดหมู่

ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ ประสบการณ์ และตำแหน่ง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ให้ความสำคัญด้านสารสนเทศการสื่อสารมากที่สุด ได้แก่ ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเพศหญิง ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่ำกว่า 20-30 ปี ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพอื่นๆ ผู้ตอบ

แบบสอบถามที่มีประสพการณ์ในการเป็นคณะกรรมการ 7 ปีขึ้นไป และผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งรองประธานกรรมการ

ด้านการติดตามประเมินผลให้ความสำคัญมากที่สุด คือ การติดตามผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ รองลงมา คือ การลงนามรับรองความถูกต้องของข้อมูลทางการเงินและความรับผิดชอบของคณะกรรมการเมื่อเกิดข้อผิดพลาด และการปรึกษาหารือเกี่ยวกับข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นร่วมกันระหว่างคณะกรรมการและสมาชิกกองทุน

ด้านการติดตามประเมินผล จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ ประสบการณ์ และตำแหน่ง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ให้ความสำคัญด้านการติดตามประเมินผลมากที่สุด ได้แก่ ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเพศหญิง ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่ำกว่า 50 ปีขึ้นไป ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพอื่นๆ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสพการณ์ในการเป็นคณะกรรมการ 7 ปีขึ้นไป และผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งเหรัญญิกและเลขานุการ

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาปัญหาด้านการจัดทำบัญชีและการควบคุมภายในของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในอำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ สามารถนำข้อมูลที่ได้รับมาแบ่งประเด็นการอภิปรายผลเป็น 2 ประเด็นหลัก คือ

5.2.1 การจัดทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ด้านความสามารถในการจัดทำบัญชี พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความสามารถในการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ความสามารถในการตรวจสอบยอดเงินฝากธนาคารกับสมุดเงินฝากธนาคาร และสามารถจัดทำทะเบียนคุมลูกหนี้/เจ้าหนี้เงินกู้ยืม อยู่ในระดับปานกลาง

ด้านความเข้าใจในการจัดทำบัญชี พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความเข้าใจในการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายกองทุน ทะเบียนคุมลูกหนี้/เงินฝากสัจจะ/ค่าหุ้นรายตัว และทะเบียนคุมค่าของอยู่ ในระดับมาก

ด้านปริมาณเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล/จัดทำบัญชี พบว่า วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการจัดทำบัญชี เอกสารแบบฟอร์มที่เกี่ยวกับการจัดทำบัญชี และเครื่องมือในการจัดทำบัญชี เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องพิมพ์ดีด อยู่ในระดับน้อย

ด้านการอบรมพัฒนาความรู้ด้านบัญชี พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการเข้าร่วมอบรมด้านการจัดทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้าน เคยผ่านการอบรมความรู้ด้านการจัดทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้าน และมีความรู้และประสพการณ์ในการจัดทำบัญชีมาก่อน อยู่ในระดับปานกลาง

ปัญหาที่ส่งผลต่อการจัดทำบัญชี

1. ระดับการศึกษา ผลการศึกษาพบว่าคณะกรรมการผู้จัดทำบัญชีไม่มีความรู้พื้นฐานทางการบัญชี จึงไม่สามารถจัดทำบัญชีตามระบบบัญชีมาตรฐานได้ แต่เน้นการจัดทำบัญชีตามความเข้าใจของคณะกรรมการที่สามารถเข้าใจได้ง่าย ไม่ซับซ้อน
2. การได้รับการอบรมความรู้ด้านการจัดทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านอยู่ในระดับปานกลาง หรือคณะกรรมการผู้จัดทำบัญชีบางคนยังไม่เคยได้รับการฝึกอบรมความรู้เลย ส่วนใหญ่เรียนรู้ตามการปฏิบัติงานที่ส่งต่อกันมา ทำให้สามารถจัดทำบัญชีเฉพาะบัญชีที่เคยมีและปฏิบัติอยู่เป็นประจำ
3. ประสิทธิภาพการทำงาน มีผลต่อการจัดทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้าน เพราะโดยส่วนใหญ่คณะกรรมการผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีมีระดับความสามารถ ความชำนาญงานที่ปฏิบัติเป็นประจำตามที่ปฏิบัติกันสืบมา

จากปัญหาที่กล่าวข้างต้น มีความสอดคล้องกับการศึกษาของ ปาริชาติ มณีมัย (2548:45) การศึกษาการบริหารการเงินและการบัญชีของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตพื้นที่จังหวัดตรัง ที่พบว่าปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการบริหารการเงินและการบัญชีของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คือ คณะกรรมการกองทุนยังขาดความรู้และประสบการณ์ในการบริหารด้านการเงินและบัญชีของกองทุน

5.2.2 การควบคุมภายในของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากการศึกษาปัญหาการจัดทำบัญชีและการควบคุมภายในของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในอำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ได้ใช้แนวคิดด้านสภาพแวดล้อมของการควบคุม การประเมินความเสี่ยง กิจกรรมการควบคุม สารสนเทศและการสื่อสาร และการติดตามประเมินผล มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผลดังนี้

สภาพแวดล้อมของการควบคุม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในระดับมาก ซึ่งให้ความสำคัญในด้านการมอบอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบภายในกองทุนได้ระบุไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และการพิจารณาประสิทธิภาพ คุณวุฒิ ความรู้ และความซื่อสัตย์ เพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณาบรรจุแต่งตั้งคณะกรรมการ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับคู่มือการตรวจติดตามการจัดวางระบบควบคุมภายในและการรายงานการควบคุมภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของกองตรวจสอบระบบการเงินบัญชีท้องถิ่น (2550:ก-8) ที่กล่าวไว้ว่า สภาพแวดล้อมของการควบคุม หมายถึง ปัจจัยต่างๆ ซึ่งร่วมกันส่งผลให้มีการควบคุมขึ้นในหน่วยรับตรวจหรือทำให้การควบคุมที่มีอยู่ได้ผลดีขึ้น หรือในทางตรงข้ามสภาพแวดล้อมอาจทำให้การควบคุมย่อหย่อนลงได้ ตัวอย่างเช่น ปรัชญาและรูปแบบการทำงานของผู้บริหาร ความซื่อสัตย์และ

จริยธรรม ความรู้ ทักษะและความสามารถของบุคลากร โครงสร้างการจัดองค์กร การมอบอำนาจ และหน้าที่ความรับผิดชอบ นโยบายและวิธีการบริหารด้านบุคคลกร เป็นต้น

การประเมินความเสี่ยง ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าการประเมินความเสี่ยงโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และให้ความสำคัญในรายชื่อ ได้แก่ หากมาตรการในการติดตามหนี้จากการให้กู้ยืมเงินไม่มีประสิทธิภาพ จะส่งผลกระทบต่อกองทุน อยู่ในระดับมากที่สุด หากคณะกรรมการขาดการวางแผนในการปฏิบัติงานจะส่งผลกระทบต่อกองทุน และการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และกฎหมายมีความสำคัญกับกองทุน อยู่ในระดับมาก ซึ่งสนับสนุนใกล้เคียงกับองค์ประกอบของการควบคุมภายในตามแนวคิดของโคโซ 5 ข้อที่สำคัญ ของนิพันธ์เห็น โชคชัยชนะ และศิลปพร ศรีจันเพชร (2548:5-9) ที่กล่าวว่ากิจการต้องเผชิญกับความเสี่ยงที่เกิดจากปัจจัยภายใน เช่น พนักงานไม่มีประสิทธิภาพ การทุจริตในองค์กร และปัจจัยภายนอก เช่น สภาวะเศรษฐกิจ การเมือง กฎหมาย คู่แข่งขัน อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ผู้บริหารจึงต้องหามาตรการเพื่อจัดการกับความเสี่ยงดังกล่าว โดยการระบุถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงและ โอกาสที่จะเกิดความเสียหาย หลังจากนั้นจึงพัฒนาวิธีการเพื่อลดความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ เช่น การจัดให้มีระบบการควบคุมภายในที่สำคัญ อาจช่วยป้องกันความเสี่ยงที่เกิดจากการทุจริตและข้อผิดพลาดในระดับหนึ่ง การบริหารสินค้าคงเหลืออย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยป้องกันความเสี่ยงที่สินค้าคงเหลือมีมากเกินไป การทำสัญญาซื้อเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า ช่วยป้องกันผลขาดทุนจากการผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ การวิเคราะห์อนุภูมิภาคให้สินเชื่อ และมาตรการการติดตามหนี้ที่มีประสิทธิภาพ ช่วยป้องกันความเสี่ยงที่เกิดหนี้สูญ

กิจกรรมการควบคุม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญด้านการกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการแต่ละระดับไว้อย่างชัดเจนและเป็นลายลักษณ์อักษร การให้คณะกรรมการเข้าร่วมอบรมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาพัฒนาการดำเนินงานของกองทุน และการมีมาตรการในการป้องกันและดูแลทรัพย์สินของกองทุนอย่างรัดกุมและพอเพียง อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ระวัง เนตรโพธิ์แก้ว (2537 : 96) ซึ่งได้อธิบายว่า ความสำคัญของการควบคุมในองค์กรใด ๆ ก็ตาม แม้ว่าจะมีการจัดโครงสร้างขององค์กร มีการวางแผนงาน มีการกำหนดตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบ มีการอำนวยความสะดวก มีการสอนงาน ฯลฯ แล้วก็ตามแต่ การปฏิบัติงานอาจไม่เป็นไปตามจุดมุ่งหมายและเป้าหมายที่กำหนดไว้ก็ได้ ทั้งนี้อาจเนื่องจากความบกพร่องในหน้าที่การงานโดยไม่ได้เจตนา และบางครั้งอาจเกิดขึ้นเนื่องจากความต้องการบางอย่าง เช่น ความไม่สนใจในงาน การเจตนาที่จะกระทำผิด ฯลฯ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการควบคุมเพื่อสร้างสรรค์องค์กร การควบคุมเป็นการ

บังคับหรือกำกับให้การทำงานต่าง ๆ เป็นไปตามแผนงานเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ การควบคุมไม่ใช่การคอยจับผิดแต่เป็นการดูแลเพื่อให้มีการปฏิบัติงานอย่างถูกต้อง

สารสนเทศและการสื่อสาร ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าสารสนเทศและการสื่อสาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการติดต่อสื่อสารกับหน่วยงานที่กำกับดูแลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ และการรายงานข้อมูลที่เป็นให้คณะกรรมการและสมาชิกภายในกองทุนทราบอย่างทั่วถึงอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ COSO ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และสมาคมผู้ตรวจสอบภายในแห่งประเทศไทย (2548:30) ที่กล่าวว่า สารสนเทศมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานของบุคลากร ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร หรือผู้ปฏิบัติงานในทุกระดับ องค์กรจะต้องระบุสารสนเทศที่จำเป็นต้องใช้ และสื่อสารในรูปแบบและในช่วงเวลาที่เหมาะสมที่จะทำให้บุคลากรต่างๆ สามารถปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงได้ การสื่อสารที่มีประสิทธิผลจำเป็นต้องกระทำในเชิงกว้าง ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารจากบนลงล่าง หรือจากล่างขึ้นสู่บน หรือการสื่อสารให้กระจายทั่วถึงทั้งองค์กร บุคลากรทั้งหลายควรจะต้องได้รับข้อมูลข่าวสารที่ชัดเจนจากผู้บริหารระดับสูง และต้องเข้าใจบทบาทของตนในระบบการควบคุมภายใน รวมทั้งความเกี่ยวเนื่องของกิจกรรมควบคุมต่างๆ ที่ตนต้องกระทำกับงานของบุคลากรอื่น บุคลากรจะต้องมีช่องทางที่จะสามารถสื่อสารข้อมูลที่มีความสำคัญไปยังผู้บริหารที่อยู่เหนือขึ้นไปได้ นอกจากการสื่อสารภายในองค์กรแล้ว ยังจำเป็นที่จะต้องมีการสื่อสารที่มีประสิทธิผลกับบุคคลภายนอก ได้แก่ ลูกค้า ผู้ขาย เจ้าหน้าที่รัฐ และผู้ถือหุ้นด้วย

การติดตามประเมินผล ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่า การติดตามประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการติดตามผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ การลงนามรับรองความถูกต้องของข้อมูลทางการเงินและความรับผิดชอบของคณะกรรมการเมื่อเกิดข้อผิดพลาด การปรึกษาหารือเกี่ยวกับข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นร่วมกันระหว่างคณะกรรมการและสมาชิกกองทุน การรายงานผลการตรวจสอบหรือสอบทานอย่างเป็นอิสระเกี่ยวกับการดำเนินงาน การติดตามผลการแก้ไขปัญหาหรือข้อบกพร่องที่ตรวจพบ อยู่ในระดับมาก ซึ่งใกล้เคียงกับแนวคิดของ มัลลิกา ต้นหอม และอดิศักดิ์ พันธุ์หอม (2545 : 55-57) อธิบายไว้ว่า การบริหารจะครบวงจรหรือสมบูรณ์ที่สุดหากมีการควบคุมดูแล การปฏิบัติงานตามแผนงานของผู้ร่วมงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เนื่องจากการควบคุมดูแลเป็นการตรวจสอบ ติดตาม การรายงาน การวัดและประเมินผล

กล่าวโดยภาพรวมปัญหาอุปสรรคและความเสี่ยงในการควบคุมภายในของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ไม่มีปัญหาเพราะส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าการปฏิบัติงานของคณะกรรมการภายในกองทุนมีการปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริต มีความเสียสละ มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

5.3 ข้อค้นพบ

จากผลการศึกษา พบว่าประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและระดับการศึกษา มีผลต่อความรู้ความสามารถ ในการจัดทำบัญชีของผู้จัดทำบัญชี กล่าวคือ ผู้จัดทำบัญชีที่มีประสบการณ์ในการเป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านยาวนานกว่า จะมีความสามารถและความเข้าใจในการจัดทำบัญชีมากกว่าผู้ที่มีประสบการณ์น้อยกว่า และผู้จัดทำบัญชีที่มีการศึกษาสูงกว่า จะมีความสามารถและความเข้าใจในการจัดทำบัญชีมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า โดยผู้จัดทำบัญชีส่วนใหญ่จะมีวิธีการจัดทำบัญชีตามความเข้าใจที่สามารถเข้าใจได้ง่าย ไม่ซับซ้อน ซึ่งเป็นการเรียนรู้วิธีปฏิบัติที่ทำเป็นแบบอย่างตามๆ กันมา

5.4 ข้อเสนอแนะ

จากข้อสรุปและการอภิปรายผลข้างต้นผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ผู้ทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่ไม่มีความรู้พื้นฐานทางด้านการบัญชี จึงไม่สามารถจัดทำบัญชีตามคู่มือบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ ดังนั้นหากสามารถคัดเลือกผู้ทำบัญชีที่จบด้านการบัญชีโดยตรงอาจทำให้กระบวนการจัดทำบัญชีของกองทุนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด และสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ควรจัดให้มีการอบรมพัฒนาความรู้ด้านการจัดทำบัญชีของกองทุนอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาความรู้ด้านการบัญชีให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
3. คณะกรรมการหมู่บ้าน ควรแต่งตั้งผู้ตรวจสอบภายใน ที่มีประสบการณ์ หรือมีพื้นฐานความรู้ด้านการบัญชี เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ในการควบคุมภายใน และให้คำปรึกษาชี้แนะแนวทางในการจัดทำบัญชี